

26/11/2008

Ο Λάκος (1962)

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ

Ο ΛΑΚΟΣ - OTOSHIANA

Σκηνοθεσία: Χιρόσι Τσιγκαχάρα

Σενάριο: Άμπε Κόμπο

Ηθοποιοί: Χιχάσι Ιγκάουα, Σούμι Σασάκι,
Σεν Γιάνο

Φωτογραφία: Χιρόσι Σεγκάουα

Μουσική: Τόρου Τακεμίτσου

Χώρα: Ιαπωνία (Α/Μ)

Διάρκεια: 97'

Πρώτη προβολή: Ώρα 8.30 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Συναρπαστική, δοσμένη με λυρισμό και φαντασία, με σουρεαλιστικές συχνά εικόνες, ταινία, σχόλιο πάνω στην ανθρώπινη ύπαρξη, μέσα από την περιπλάνηση ενός ανθρακωρύχου στον κόσμο των ζωντανών και στη συνέχεια, των νεκρών.

Στο "Λάκος", μεγάλη συνεισφορά στην ομορφιά που γεμίζει την οθόνη έχει η ασπρόμαυρη φω-

τογραφία του Χιρόσι Σεγκάουα και η θαυμάσια μουσική κρουστών του επίμονου σε αυτό το είδος της μουσικής σύνθεσης Τόρου Τακεμίτσου. Η μουσική της ταινίας είναι από μόνη της μια δημιουργία.

Με την αποξένωση, την ανθρώπινη απληστία αλλά και τα υπαρξιακά προβλήματα του απόμου, με βάση το πειραματικό θεατρικό έργο του μυθιστοριογράφου/θεατρικού συγγραφέα Άμπε Κόμπο (με τον οποίο θα συνεργαστεί και στις επόμενες δύο ταινίες του), καταπιάνεται ο Ιάπωνας καλλιτέχνης της κεραμικής και σκηνοθέτης Χιρόσι Τσιγκαχάρα (δημιουργός του "Μια γυναίκα στους αμμόλοφους" που είδαμε πρόσφατα) στην πρώτη του χρονολογικά ταινία, "Ο Λάκος".

Η ιστορία της ταινίας, που προβάλλεται για πρώτη φορά στη χώρα μας (με 46 χρόνων καθυστέρηση) παρακολουθεί ένα κακομοίρη ανθρακωρύχο και το μικρό του γιο, στις περιπλανήσεις τους σε διάφορα ανθρακωρυχεία, ώσπου οι δυο τους, με τον πατέρα ν' αναζητά μια υποτιθέμενη καλύτερη

δουλειά, να φτάνουν σε μια πόλη - φάντασμα, με μοναδικό κάτοικο μια μοναχική γυναίκα που περιμένει τον εραστή της. Περίπου μισή ώρα μετά την έναρξη της ταινίας, ένας παράξενος, ντυμένος στα κατάσπρα άντρας μαχαιρώνει τον ανθρακωρύχο, ενώ στη συνέχεια, το φάντασμα του ανθρακωρύχου αρχίζει να περιφέρεται αόρατο και καταδικασμένο ανάμεσα στους ζωντανούς.

Με μαυρόασπρες, στιλιζαρισμένες, εκπληκτικές σε ομορφιά, συχνά σουρεαλιστικές, εικόνες, με την κάμερα να περιφέρεται σε άγονα, αλλόκοτα, σαν από άλλο πλανήτη τοπία (η εξαιρετική, ατμοσφαιρική φωτογραφία είναι του Χιρόσι Σεγκούα) και την ηλεκτρονική, πειραματική μουσική του Τόρου Τακεμίτσου (συνεργάτη του σκηνοθέτη στις περισσότερες ταινίες του), που τονίζει την αλλόκοτη ατμόσφαιρα της ταινίας, ο Τσεϊγκαχάρα παρεμβάλλει τους δύο διαφορετικούς κόσμους - εκείνο των νεκρών κι εκείνο των ζωντανών - χωρίς ποτέ ο ένας να έρχεται σ' επαφή με τον άλλο, αν και τόσο ο ένας όσο και ο άλλος μοιάζουν να είναι παρόμοιοι: η ίδια μοναξιά, η ίδια απομόνωση, τα ίδια βάσανα. Από τη μια οι ανθρακωρύχοι που προσπαθούν να επιβιώσουν σ' έναν κόσμο που έχει εξαντλήσει τον πλούτο του (σε μια σειρά εικόνες από επίκαιρα, αρκετά νωρίς στην ταινία, βλέπουμε άλλοτε θλιβερούς, αδύναμους ανθρακωρύχους κι άλλοτε τραυματίες να σέρνονται από ορυχεία που έχουν καταρεύσει), κι από την άλλη τα φαντάσματα των νεκρών να ζουν ένα ατελείωτο βάσανο που έχει σχέση με τις τελευταίες στιγμές της ζωής τους: ο νεκρός ήρωας που πεινούσε και που τώρα είναι διαρκώς πεινασμένος ή ένας άλλος που είχε σκοτωθεί όταν το ορυχείο κατέρρευσε και που περπατά με διπλωμένο το σπασμένο λαιμό του.

Είδος κοινωνικής αλληγορίας, με τον Τσεϊγκαχάρα να βάζει, παράλληλα, κι ένα άλλο, μεταφυσικό θέμα, εκείνο της διπλής ταυτότητας, μέσα από τον ιθύνοντα του σωματείου των ανθρακωρύχων που ανακαλύπτει πως είναι ολόιδιος με το νεκρό και αποφασίζει να επισκεφτεί το χώρο του εγκλήματος με τραγικά γι' αυτόν αποτελέσματα. Το ερώτημα βέβαια που παραμένει είναι: Ποιος είναι ο παράξενος, με μια τσάντα και ντυμένος στα άσπρα, που κινείται πάνω σε βέσπα, άντρας; Ο Θεός, ο Θάνατος ή απλά ένας μοναχικός, σε μιαν αποξενωμένη κοινωνία, εκτελεστής, που σκορπά το φόβο και τη σύγχυση; Ερώτημα που παραμένει μετέωρο, ακολουθώντας το θεατή και μετά το τέλος της συγκλονιστικής αυτής, λυρικής φαντασίας.

ΝΙΝΟΣ ΦΕΝΕΚ ΜΙΚΕΛΙΔΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 24/7/08

ανθρακωρυχείο. Στην ταινία, όμως, ο "Λάκκος", το ανθρακωρυχείο, είναι η εργατική τάξη. Η οποία ζει και αγωνίζεται μέσα στην καταπίεση και στις δικές της αντιπαραθέσεις. Και είναι επιρρεπής στις ξένες παρεμβάσεις. Οι οποίες, δρώντας ανεξέλεγκτες και χωρίς ηθικές αναστολές, προσπαθούν να σχεδιάσουν το μέλλον των εργατών, το μέλλον της εργατικής τάξης.

Στο πρώτο επίπεδο της ταινίας διαβάζουμε την ιστορία ενός ανθρακωρύχου, ο οποίος μην αντέχοντας την καταπίεση του αφεντικού του παίρνει το παιδί του και τραβάει για άλλες πιο οργανωμένες πολιτείες. Η ζωή του ανθρακωρύχου, όμως, είναι κάτω από παρακολούθηση. Ένας άγρυπνος φακός, που τον χειρίζεται ένας παράξενος άνθρωπος ντυμένος στα λευκά, καταγράφει κάθε του κίνηση. Σε κάποιο σημείο της πορείας του ανθρακωρύχου ο άνθρωπος με τα λευκά τον σκοτώνει. Αμέσως μετά το έγκλημα εξαγοράζει μια γυναίκα, η οποία ζει μόνη της κοντά στον τόπο που έγινε το έγκλημα και την υποχρεώνει να κατηγορήσει ένα συνδικαλιστή για δολοφόνο. Η ίντριγκα θα προχωρήσει μέχρι την αλληλοεξόντωση των ηγετών των συνδικαλιστών και τη διάλυση σχεδόν του συνδικάτου.

Ο Χιρόσι Τσεϊγκαχάρα δε βολεύεται με το πρώτο επίπεδο. Ανοίγει διάπλατα τα ντουλάπια του σουρεαλισμού - και της αφηρημένης τέχνης - και δανείζεται διάφορες αλληγορίες. Ανασταίνει σκοτωμένους και βάζει τα φαντάσματά τους να ελέγχουν ανθρώπους που ποτέ δεν τολμούσαν να ελέγξουν όσο ήταν ζωντανοί. Τα φαντάσματα, οι νεκροί, οι οποίοι βέβαια δεν μπορούν να αλλάξουν τίποτα, βάζουν ερωτήματα που δε βάζουν οι ζωντανοί ενώ θα έπρεπε. Και είναι σαν να τους ελέγχουν, σαν να τους παροτρύνουν. Να κάνουν πράγματα που δεν έκαναν αυτοί, ενώ έπρεπε. Και ακόμα περισσότερο, θεωρεί ότι η τράπουλα είναι σημαδεμένη. Και οι άνθρωποι πρέπει να ανατρέψουν αυτή τη δοσμένη και σημαδεμένη ζωή, να ανατρέψουν τα προσχεδιασμένα.

Μη ζητήσετε να κατανοήσετε τα πάντα. Κρατήστε από την ταινία ό,τι σας ενδιαφέρει. Κρατήστε αυτά που διαβάζετε και κατανοείτε σε πρώτο επίπεδο. Μη διστάσετε, όμως, να ελευθερώσετε και το δικό σας σουρεαλισμό. Η αφηρημένη τέχνη δίνει τη δυνατότητα στο θεατή να φτιάξει τη δική του ζωγραφική, να δημιουργήσει τις δικές του εικόνες, τα δικά του συναισθήματα. Αυτό απαιτεί από εμάς η ταινία. Μας καλεί να συνδημιουργήσουμε. Να φτιάξουμε τη δική μας ιστορία. Να δώσουμε τις δικές μας εξηγήσεις.

Ν. ΑΝΤΩΝΑΚΟΣ
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ο "Λάκκος" θεωρητικά είναι ένα εγκαταλειμμένο

Πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του Χιρόσι Τε-

σιγκαχάρα και πρώτη, από τις πέντε συνολικά, συνεργασία του με τον συγγραφέα Κόμπο Άμπε, "Ο Λάκκος" αντανakλά όλες τις θεματικές και στιλιστικές εμμονές του Ιάπωνα σκηνοθέτη. Η περιπλάνηση ενός ανθρακωρύχου και του μικρού του γιου από δουλειά σε δουλειά και η κατάληξή τους σ' ένα ερμωμένο χωριό αποκτά, μέσα από μια "ανήσυχη" σκηνοθετική ματιά - ευρυγώνιοι φακοί, διπλοτυπίες, ανορθόδοξες μουσικές παρεμβάσεις -, αγωνιώδεις, μεταφυσικές διαστάσεις. Ο φόνος που ακολουθεί βυθίζει το φιλμ και τους ήρωές του σ' έναν καφκικό λαβύρινθο, όπου ξεπροβάλλει, σαν μέσα από έναν αναπόδραστο εφιάλτη, ένας κόσμος οικονομικής απληστίας, ηθικών αδιεξόδων και απόλυτης αποξένωσης. Υπογράφοντας ένα τολμηρό για την εποχή του ψυχολογικό θρίλερ, ο Τεσιγκάχαρα πλάθει ένα γεμάτο συμβολισμούς και ηθικά διλήματα σκοτεινό παραμύθι, ασκώντας ταυτόχρονα οξεία κοινωνική κριτική στην πνευματική χρεοκοπία του μεταπολεμικού ιαπωνικού θαύματος. Δύο χρόνια αργότερα, θα ακολουθήσει η παρόμοια προβληματική, αλλά ωριμότερη σκηνοθετικά, "Γυναίκα στους Αμμόλοφους" και η γνωριμία της Δύσης με το

μοντέρνο σινεμά της μακρινής Ανατολής.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ

ΧΙΡΟΣΙ ΤΕΣΙΓΚΑΧΑΡΑ

Γεννήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 1927 στο Τόκιο και πέθανε στις 14 Απριλίου 2001 στο Τόκιο από λευχαιμία. Αποφοίτησε από τη Σχολή Καλών τεχνών του Πανεπιστημίου του Τόκιο το 1950, ενώ έγινε Διευθυντής της Σχολής Τεχνών του Sogetsu το 1998, διαδραματίζοντας ηγετικό ρόλο σε avant-garde δραστηριότητες στον τομέα της Τέχνης.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Hokusai (1953), Ikebana (1956), Tokyo 1958 (1958), Jose Torres (1959), Otoshiana (The Pitfall, 1962), La Fleur de l' age, ou Les adolescentes (That Tender Age, 1964), Suna no onna (Woman of the Dunes, 1964), Jose Torres II (1965), Ako (White Morning, 1965), Tanin no kao (The Face of Another, 1966), Bakuso (Explosion Course, 1967), Moetsukita chizu (The Ruined Map, 1968), Sama soruja (Summer Soldiers, 1972), Antonio Gaudi (1984), Rikyu (1989), Go-hime (Basara 0 The Princess Goh, 1992).

